

uiteenlopende gebieden adviezen verstrekt, o.a. voor de meting van de kauwdruk.

Het is uit de aard der zaak voor het Instituut niet mogelijk, haar vele en kostbare activiteiten zelf te financieren. Het heeft in 1970 dan ook voor een tweetal projecten aanzienlijke financiële hulp van de zijde van het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid ontvangen. Ook de Gezondheidsorganisatie TNO verleent subsidie.

BINNENLAND

Z.W.O. JAARBOEK 1970

Blijkens het voorwoord van de secretaris, Prof. Dr. R. van Lieshout, wijkt de opzet van dit Jaarboek enigszins af van de voorgaande. Dit houdt verband met het 20-jarig bestaan van Z.W.O., alsook met het 25-jarig bestaan van de Stichting Fundamenteel Onderzoek der Materie (F.O.M.) en de Stichting Mathematisch Centrum. In de vergadering van 13 mei 1970, ter gelegenheid van de vijfjaarlijkse wijziging in de samenstelling van de Raad voor het zuiver-wetenschappelijk onderzoek nam Prof. Dr. J. N. Bakhuizen van den Brink afscheid als voorzitter: hij had toen juist 10 jaar deze functie vervuld. In zijn plaats werd benoemd Prof. Dr. W. C. van Unnik, theologisch hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Ook de heer J. H. Bannier, directeur sedert 1948, trad als zodanig af, maar werd aan het bestuur verbonden als vice-voorzitter en gedelegeerd bestuurslid. Als directeur trad Prof. Dr. R. van Lieshout in functie. Op de genoemde vergadering werd tevens een aantal nieuwe raadsleden door de minister van Onderwijs en Wetenschappen, dr. G. H. Veringa, geïnstalleerd.

In 1970 werd ter bevordering van het wetenschappelijk onderzoek een bedrag van 64,1 miljoen gulden beschikbaar gesteld, tegen 55 miljoen gulden in 1969. In een tabel wordt een overzicht gegeven van de verdeling van de verleende steun over de verschillende wetenschapsgebieden. Verreweg het grootste deel viel – als steeds – toe aan de exacte wetenschappen, nl. 49,7 miljoen, waarvan voor de natuurkunde alleen al 31,9 miljoen. Voor 1969 waren deze bedragen 43,9 miljoen resp. 27,7 miljoen. Voor de levenswetenschappen was de financiële steun veel bescheidener, nl. 8,8 miljoen (in 1969 7,2 miljoen), waarvan voor de medische wetenschappen 3,9 miljoen (in 1969 3,1 miljoen).

Het Jaarboek, dat ook nu weer een bijzonder verzorgde indruk maakt, bevat de gebruikelijke overzichten betreffende subsidies voor onderzoekingen, bijdragen voor publikaties (boeken, proefschriften, tijdschriften), beurzen voor studiereizen, waaronder ook bezoekersbeurzen voor buitenlanders, zomede andere vormen van wetenschappelijke publikaties en foto-kopieën.

In de lijst van wetenschappelijke publikaties, waarvoor steun in enigerlei vorm werd verleend, komen de namen voor van Dr. Martha de Boer (dissertatie) en van Dr. J. Hovinga resp. Dr. J. Hovinga en W. van Herk in verband met artikelen die in het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde in 1969 en 1970 van hun hand verschenen.

Ook de opzet van het hoofdstuk Verslagen en Beschouwingen is in vergelijking tot vorige jaren gewijzigd. Hoewel niet de bedoeling was het Jaarboek het karakter van een gedenboek te geven, is een aantal artikelen opgenomen die een indruk willen geven van het werk, dat de organisatie Z.W.O. in 20 jaar heeft verricht. Ten dele geven deze bijdragen uit de aard der zaak een terugblik. Anderzijds wordt getoond welke beleidslijn Z.W.O. thans volgt en wordt duidelijk gemaakt dat de organisatie een waarborg wil zijn voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek van niveau.

Behalve de bijdragen over Z.W.O. is een artikel opgenomen over de Nederlandse Stichting voor Psychonomie, de eerste Z.W.O.-stichting buiten de natuurwetenschappen, voorts o.a. een artikel over het F. O. M. en een artikel van Prof. Dr. J. H. Oort over de Synthese-Radio-Telescoop in Westerbork, waarvan de ingebruikstelling in het jaarverslag als het „hoogtepunt van het jaar” wordt gekenschetst.

Rest nog te vermelden dat in de lijst van namen van degenen, die de Raad voor het zuiver-wetenschappelijk onderzoek vormen, ook die van onze redacteur Prof. Dr. M. T. Jansen voorkomt.

VOORLICHTINGSBUREAU VOOR DE VOEDING

Verslag van de werkzaamheden in 1970

De problemen rond de directeurswisseling hebben de werkzaamheden van het Bureau beïnvloed, hetgeen gebleken is uit het ontbreken van een duidelijke koersbepaling. Het bestuur slaagde er nl. niet in gedurende het verslagjaar een opvolger voor Prof. Dr. C. den Hartog te vinden.

Er werden overal in den lande activiteiten ontplooid welke voornamelijk de relatie voeding-gezd gebit tot uitdrukking brengen. De initiatiefnemers waren zowel gemeentelijke als onderwijsautoriteiten, schooltandverzorgingsdiensten, Kruisverenigingen en afdelingen Preventieve Tandheelkunde van enkele universiteiten.

Met betrekking tot de kadervoorlichting, waarbij uiteraard de artsen en tandartsen een zeer belangrijke plaats innemen, vermeldt het verslag dat het bijzonder moeilijk blijkt juist hen te bereiken. Er is duidelijk behoefte aan een intensivering van gezondheidsvoorlichting en -opvoeding aan de medische faculteiten van het Nederlands universitair onderwijs.

De schooltandverzorgingsdiensten in Nederland ontvingen hun voorlichtingsmaterialen grotendeels van Het Ivoren Kruis. De contacten van het Bureau met deze vereniging waren weer zeer intensief; verschillende materialen werden gezamenlijk uitgegeven.

Medewerk(st)ers van het Bureau verleenden medewerking aan opleidingen en cursussen voor hen, die later zelf zullen kunnen helpen bij de verbetering van de Nederlandse voeding. Zo werd in het verslagjaar onder meer meegewerkt aan de opleiding voor mondhygiënisten, uitgaande van het Tandheelkundig Instituut van de rijksuniversiteit te Utrecht.

Ter verbetering van voeding en tandzorg is een aantal acties van verschillende opzet en uitwerking tot stand gekomen, waarvan door het Bureau door adviezen en het verstrekken van materialen medewerking werd verleend.

De actie „Gezond Gebit” te Ede, waarvoor het Bureau het

initiatief heeft genomen, is thans een Edese aangelegenheid geworden. Ten behoeve van de evaluatie van deze actie werd aldaar een tweede voedingsonderzoek gehouden bij de leerlingen van de zesde klas van de lagere scholen en een aantal controle-scholen. Het onderzoek werd op dezelfde wijze uitgevoerd als het eerste onderzoek in 1968.

Onder het hoofdstuk „Overige werkzaamheden” wordt nog vermeld dat het Bureau voor de 60e jaarvergadering van Het Ivoren Kruis, die te Tiel werd gehouden, adviezen heeft uitgebracht inzake het programma en de presentatie. Bovendien is het Bureau intensief betrokken geweest bij de activiteiten van de commissie *Verbetering Voeding en Tandzorg* van de gemeente Den Haag.

Het 40 bladzijden tellende verslag is een overdruk uit het tijdschrift *Voeding* (32: 10, 1971) en gratis verkrijgbaar bij het Voorlichtingsbureau voor de Voeding, Laan Copes van Cattenburch 44 te 's-Gravenhage.

PROMOTIE P. H. WIJK

Op woensdag 15 december 1971 promoveerde collega P. H. Wijk (Groningen) tot doctor in de geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Groningen, op een proefschrift getiteld: „Behandeling non-vitale pulpa met formocresol”.

Promotor was Prof. Dr. G. Boering, co-promotor Prof. D. F. Veldkamp, terwijl collega A. C. Lamers als co-referent optrad.

T.S.V. „JOHN TOMES”

Nieuw Bestuur

Het Bestuur der Tandheelkundige Studenten Vereniging „John Tomes” heeft zich voor het jaar 1971-1972 als volgt geconstitueerd:

- P. J. M. R. Bakker, praeses;
- F. Godron, abactis;
- J. van Kempen, fiscus;
- Mej. I. Hylkema, bibliothecaresse;
- R. Bisschop, secundus.

Het abactiaat is gevestigd Lepelenburg 1 te Utrecht.

PROF. M. HUT MET EMERITAAT EN ONDERSCHIEDEN

Met ingang van 15 januari 1972 heeft Prof. M. Hut het ambt van hoogleraar in de Mondheelkunde en Chirurgische Prothetiek aan de Universiteit van Amsterdam neergelegd.

Ter gelegenheid van zijn emeritaat is de scheidende hoogleraar op 20 oktober van het vorige jaar, als blijk van bijzondere waardering, tot erevoorzitter van de Subfaculteit der Tandheelkunde, waarvan hij de grondlegger en de eerste voorzitter is geweest, benoemd, nadat hij reeds begin maart 1971 het voorzitterschap daarvan had neergelegd.

In 1959 vanuit Groningen te Amsterdam benoemd, bestond zijn opdracht tevens uit het voorbereiden van de instelling van de studierichting der tandheelkunde binnen het kader van de

Faculteit der Geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Twee jaar later nam de Faculteit het beginsel-besluit tot instelling van een Subfaculteit der Tandheelkunde over te gaan.

De bij dit erevoorzitterschap behorende oorkonde werd Prof. Hut aangeboden door de Rector Magnificus van de Universiteit van Amsterdam, Prof. Mr. A. D. Belinfante.

CURSUS TOTALE PROTHESE

Van 20 tot en met 23 maart 1972 zal de afdeling Prothetodontie van de rijksuniversiteit te Groningen, bij voldoende belangstelling, wederom haar jaarlijkse cursus *Totale prothese* organiseren.

Het programma omvat een praktisch gedeelte, waarbij de cursist aan de hand van te Groningen gebruikte methodieken, zelf een patiënt behandelt, en een aantal voordrachten.

Het cursusgeld bedraagt f 200,-, waarin begrepen f 100,- voor instrumentarium, dat het eigendom wordt van de cursist.

Na aanmelding krijgt men een invulformulier toegezonden voor *definitieve* inschrijving. Het maximale aantal cursisten is vastgesteld op 24. De volgorde van inschrijving wordt bepaald naar de datum van het poststempel.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT NIJMEGEN

Aankondiging International conference on mechanisms and regulation of craniofacial morphogenesis

De afdeling Orthodontie van de Katholieke Universiteit te Nijmegen organiseert aldaar een driedaagse conferentie, te houden van 25 tot 27 mei 1972. Het voornaamste doel van deze bijeenkomst is, de volgende aspecten ter discussie te stellen:

1. „The application of the principles of scientific methodology, experimental design and specialized research techniques.”
2. „The role of genetic and local environmental factors in normal and abnormal morphogenesis.”
3. „The control of trigger mechanism induced by mechanical forces, which causes responses of mesenchymal cells in general and bone apposition and resorption in particular.”
4. „New research objectives emerging from present studies and clinical developments.”
5. „Circumstances limiting the development and verification of a comprehensive theory of craniofacial morphogenesis.”

Elke zitting zal door twee korte voordrachten worden ingeleid en zal worden gevolgd door een discussieperiode van 90 minuten.

Deelnemers aan de conferentie, die als sprekers en panel-leden zullen fungeren, zijn:

- J. Arends (Groningen), M. Baer (Ann Arbor), C. A. L. Bassett (New York), L. Baume (Genève), A. Björk (Kopenhagen), J. Cleall (Winnipeg), P. Dullemeier (Leiden), H. Duterloo (Nijmegen), D. Enlow (Ann Arbor), P. Gaillard (Leiden), S. Horowitz (New York), Chr. Jeruzalem (Nijmegen), K. Koski (Turku), C. Kremenak (Iowa City), B. Moffett (Nijmegen/Seattle), C. Moorrees (Boston), M. Moss (New York), J. Pritchard (Belfast), A. Petrovic (Straatsburg), G. H. Schu-

macher (Rostock), B. Solow (Kopenhagen), B. Thilander (Göteborg), J. van Limborgh (Amsterdam) en F. P. G. M. van der Linden (Nijmegen).

Meer informatie wordt gaarne verstrekt door Prof. Dr. F. P. G. M. van der Linden, afdeling Orthodontie, Katholieke Universiteit, „Heyendaal”, Philips van Leydenlaan 25, Nijmegen.

N. A. K. M. VAN ERP †

Op 18 december 1971 overleed in zijn tegenwoordige woonplaats in Spanje collega N. A. K. M. van Erp, voorheen wonende te Valkenswaard. Hij bereikte de leeftijd van 63 jaar.

Al vroeg na het behalen van zijn tandartsdiploma in 1932 bleek zijn belangstelling voor sociaal-tandheelkundige vraagstukken, die hem voorbestemden om later leidende functies in de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde te vervullen: lange tijd had hij zitting in het Hoofdbestuur, waarvan hij enkele jaren, tot 1963, het vice-voorzitterschap bekleedde. En hij zou stellig tot voorzitter zijn verkozen, als zijn toen reeds wankelende gezondheidstoestand dit had veroorloofd.

Tot in recente jaren was hij dirigerend-tandarts van de Stichting Schooltandverzorging in het district Tilburg, in welke functie hij over een onderzoek naar de gebitsstoestand van 16-jarige kinderen in genoemde stad verslag uitbracht (Ned. T. Tandheelk. 72: 677, okt. 1965). Einde 1969 legde hij deze functie neer.

Zijn wetenschappelijke activiteit was toegespitst op de problemen, die door de massale vraag naar tandheelkundige verzorging door de moderne sociaal-tandheelkundige voorzieningen urgent waren geworden. Daarbij stond de jeugdzorg voorop. In de jaren vijftig had hij als lid van een tandheelkundig driemanschap zijn medewerking verleend aan een onderzoek naar de resultaten van gebitsverzorging bij 400 gesaneerde werknemers en hun gezinsleden van de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken te Eindhoven. Naar aanleiding van dit onderzoek, dat door de Medische Dienst van Philips met steun van de Maatschappij was geëntameerd, verscheen in 1956 een goed gedocumenteerd rapport, dat ook in de kolommen van dit Tijdschrift werd besproken (cf. T. Tandheelk. 64: 131 en 138, 1957). Dit had – in 1961 – de totstandkoming van een nieuwe afdeling van Philips' Gezondheids Centrum tot gevolg, nl. het Tandheelkundig Jeugdcentrum, waar, opnieuw in samenwerking met het Hoofdbestuur van de Maatschappij, de nadruk werd gelegd op de preventie van tandziekten, alsook op de mogelijkheid tot onderzoek en behandeling van kinderen vanaf de leeftijd van 2½ jaar. Op 1 mei 1961 werd collega Van Erp als tandarts-adviseur aan Philips' Medische Dienst verbonden. Van zijn activiteiten aldaar heeft hij, in samenwerking met Mevrouw Meyer-Jansen, die als tandarts voor de kinderbehandeling eveneens bij Philips' Medische Dienst werkzaam is, enkele artikelen in dit Tijdschrift (1964, 1966, 1969 en 1970) gepubliceerd, die algemene waardering vonden.

Dit was stellig ook het geval met een rapport, dat van zijn hand verscheen naar aanleiding van een studiereis in 1963 naar Zweden, Noorwegen, Engeland en Wales, waar hij zich kon oriënteren over de in die landen bestaande toestanden op

sociaal-tandheelkundig gebied. Daarbij ging zijn belangstelling in het bijzonder uit naar de schooltandheelkunde, de systematische kleuterverzorging, preventieve maatregelen, zomede de onontkoombaar gebleken inschakeling van verschillende soorten vrouwelijke hulpkrachten. Ook dit rapport werd in het Tijdschrift uitvoerig besproken (cf. Ned. T. Tandheelk. 71: 304, 1964).

Niet alleen door de wijze, waarop collega Van Erp zijn functies vervulde, dwong hij respect af, ook als mens stond hij bij zijn beroepsgenoten in hoog aanzien. Van officiële zijde werden zijn verdiensten erkend door zijn benoeming tot ridder in de orde van Oranje Nassau. Bovendien was hij drager van de medaille van Verdienste van het Ned. Roode Kruis.

PROMOTIE T. PILOT

Op dinsdag 18 januari 1972 promoveerde collega T. Pilot (Maarsbergen) tot doctor in de geneeskunde aan de rijksuniversiteit te Utrecht, op een proefschrift getiteld: „Morphology of the interdental papillae during restorative procedures a photogrammetric method of investigation”.

Promotor was Prof. J. van Amerongen.

VOORTGEZET MEDISCH ONDERWIJS „OOST NEDERLAND”

Cursussen van de Dr. G. J. van Hoytema Stichting

Het reeds eerder aangekondigde programma, dat de Congrescommissie van de Dr. G. J. van Hoytema Stichting samenstelde voor het jaar 1972, omvat onder meer de volgende cursussen:

Automatische informatieverwerking in de geneeskunde. Deze cursus staat onder leiding van Ir. K. L. Boon, verbonden aan de Leerstoel „Bio-informatica” van de Technische Hogeschool Twente. Het doel van de cursus is: te laten zien waar en hoe de computer in de medische wereld ingeschakeld kan worden. Om de mogelijkheden van een computer op een meer gefundamenteerde wijze te kunnen beoordelen wordt een korte inleiding gegeven in het programmeren. De cursist wordt in staat gesteld zelf een programma te schrijven. Tenslotte wordt een overzicht gegeven van verschillende medische aspecten.

De data zijn: 16, 23, 30 maart, 6 en 13 april 1972, steeds om 20.00 uur. Het cursusgeld bedraagt f 45,- en de plaats is de Technische Hogeschool Twente, gebouw E/F, kamer 6130.

„Hoofdzaken”. De cursusleider is Dr. F. van Dop (Almelo).

De diverse specialismen, die zich bezighouden met afwijkingen van het hoofd zullen gedurende deze cursus aan het woord komen, met uitzondering echter van hersenaandoeningen, aangezien deze reeds eerder aan de orde zijn geweest in de cursus „Trauma Capitis”.

De volgende specialismen zullen bij de cursus worden betrokken: plastische chirurgie, keel-, neus- en oorheelkunde, oncologie, oogheelkunde, foniatrie, mondheelkunde en orthodontie.

De datum van deze cursus is 27 september 1972, met een

herhaling op 28 september 1972. Het cursusgeld bedraagt f 45,- en de plaats is eveneens de Technische Hogeschool Twente, gebouw C.T.

Voor verdere inlichtingen met betrekking tot deze cursussen, de mogelijkheid tot het abonneren op de Van Hoytema-cursussen (o.a. het niet-persoonsgebonden ziekenhuisabonnement) enz., wende men zich tot het secretariaat van de Dr. G. J. van Hoytema Stichting, postbus 89 te Enschede.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE NIJMEGEN

Aankondiging programma 3 februari 1972

Op donderdag 3 februari a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de collegezaal van het Gebouw voor klinische tandheelkunde, Philips van Leydenlaan 25, Heyendaal te Nijmegen.

Programma: *Traumata van het bovenfront.*

R. M. Berns: Mondheekundige aspecten.
Prof. A. J. van Amerongen: Restauratieve aspecten.
Dr. J. Dorenbos: Orthodontische aspecten.

Data volgende klinische avonden: 6 april en 1 juni 1972.

BENOEMING DR. J. C. BODEGOM

Dr. J. C. Bodegom (Amsterdam) is benoemd tot lector in de faculteit der geneeskunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, om onderwijs te geven in de Orthodontie.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

Postacademisch Onderwijs 1972

Voor de derde achtereenvolgende keer heeft de commissie voor Postacademisch Onderwijs van de Subfaculteit Tandheelkunde der rijksuniversiteit te Utrecht, de professie een programma kunnen aanbieden voor een achttal cursussen, die de nascholing van de collegae beogen.

Aan het programma werd ditmaal een cursus „Zittende behandelingsmethode”, onder leiding van de collegae F. P. Mesu en J. F. A. la Rivière, toegevoegd.

Voor het overige wordt hier verwezen naar de alom toegezonden brochure, waarvan de achterzijde van de omslag uit een tweetal aanmeldings-antwoordkaarten bestaat.

Aangezien de deelname aan de meeste cursussen beperkt is en de aanmelding in het merendeel der gevallen vóór een bepaalde (tijdige) datum sluit, verdient het aanbeveling spoedig in te schrijven.

De organiserende commissie staat ook in 1972 onder voorzitterschap van Dr. C. A. W. Korenhof.

MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN

Hoofdafdeling Rijksstudietoelagen ingesteld

Vooruitlopend op de instelling van een Dienst Rijksstudietoelagen zijn de afdelingen Rijksstudietoelagen en Tegemoetkoming Studiekosten met ingang van 1 januari 1972 samengevoegd tot een Hoofdafdeling Rijksstudietoelagen.

De nieuwe Hoofdafdeling is onder meer belast met het voorbereiden en uitvoeren van regelingen inzake studietoelagen voor wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs en met de voorbereiding en uitvoering van tegemoetkomingen in de studiekosten voor voortgezet onderwijs en het invorderen van studieschulden.

MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID EN MILIEUHYGIËNE

Het ontstaan van twee departementen uit het vroegere Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid heeft ook geleid tot een splitsing bij de Stafafdeling Externe Betrekkingen. De opzet van de splitsing is thans voltooid. In de werkzaamheden wordt daar nu geleidelijk verder op ingespeeld. Zij zal een definitief karakter verkrijgen, zodra in de loop van dit voorjaar het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne in zijn geheel in Leidschendam zal zijn gevestigd.

Het Hoofd van de Stafafdeling Externe Betrekkingen van dit Ministerie is de heer Cd. van Hoewijk; het Hoofd van de afdeling Voorlichting de heer A. J. van Dolron.

De afdeling Bibliotheek en Documentatie zal voorlopig nog voor beide departementen werkzaam zijn. Het ligt wel in het voornemen twee zelfstandige bibliotheken in te richten.